

30 éve telepítették az Aggteleki Nemzeti Parkba a Hucul ménest

A hucul ló a Keleti-Kárpátok hegyvonulatának primitív kis ló fajtája. A hucul lófajta a hucul nép kezén élt. A huculok pedig a Kárpátokban a Tisza, Pruth, Cseremosz és Borodina forrásvidékén élnek Magyarország, Bukovina és Moldova határterületén, a Kárpátok gerincéből kiemelkedő hegytetőkön. Itt főleg állattenyésztésből élnek. Kimondottan lovas nép, mely úttalan hazájában eredetileg kizárólag lovon közlekedett. Jóllehet minden közlekedésében a lóra szorult és azt nemcsak lovaglásra, hanem málhás állatként használta és használja kezdetleges málhásnyereg (tarnica) alatt.

Azt, hogy a hucul nép milyen eredetű azt nem tudni. Régebbi felfogás szerint keverék nép mely a szomszédos népek és nemzetiségek, a szkíták, gótok, mongolok, majd bolgárok, oroszok és lengyelek, valamint oláhok menekültjeiből keletkezett.

Más felfogás szerint a huculok az úzok elszlávosodott maradványai.

Korábban két féle vadló élt Európában és Ázsia nyugati részén illetve mindkét fajtának a kőkorbán jóval szélesebb elterjedése volt Euráziában. Az egyik vadló a tarpán, a másik a taki vagy Przewalski ló volt. A tarpán utolsó vad példányát Dél-Oroszországban 1879-ben irtották ki, a taki pedig, mely a XVIII. században még Európában a Volga és az Ural között is előfordult, a világháború végén a kopár dzsungáriai pusztákon halt ki vadon, de szerencsére 28 példányát előzőleg elhozták Európa különböző vadaskertjeibe, ahol ez a vadló-faj ma is tovább tenyészik.

A tarpán egérszínű volt, fekete sörénnyel, farkkal és széles fekete hátszíjazással. Marmagassága 135 cm, lábai aránytalanul hosszabbak és vékonyabbak, feje kisebb és nemesebb, testtartása délcegebb volt, mint a takié.

A taki is csak 130 cm magas, sárgásszürke vagy sárgásbarna színű, de sötét lábú és világos szájú állat. Feje nagy, nehéz és hosszú, alacsonyán is hordja, homloka pedig domború. Nyaka rövid és vastag. Sörénye felálló, de nem fekete, hanem sötétbarna és ilyen a farka is. Homloküstöke nincsen, de a hátán ennek is végigvonul egy barnaszínű csík. Lábainak belső és hátsó oldala világos. Csíkozottság itt is előfordul. Zömök, vastagsontú, rövidlábú, nagyfejű állat.

Mindkét vadlónak sok vadonéló tájfajtája volt és valószínűleg mindegyiket háziasította is az ember. A hucul lófajta kialakulásában mindkettőnek szerepe volt és jegyeiben a fajta jellegében minkét vérhatás visszatükröződik.

Hazánk területén a honfoglalás idején már nem éltek vadlovak. A honfoglalás kori síremlékekből tudjuk, hogy a honfoglalás kori lovak a ma élő fajták közül a huculra hasonlítanak.

A hucul lovak tenyésztése a középkori hadászati igényeknek megfelelően katonai irányítás alatt álló ménésbirtokon történt. Tudatos fajtatenyésztésről az 1800-as évek végétől beszélhetünk. A fajtatenyésztésének bölcsője a mai Románia területén található Lucsina. Itt indult meg a katonai célokat szolgáló tenyésztés az Osztrák-Magyar Monarchia keretei közt. Az első világháború ideje alatt a tenyészet a felső-ausztriai Waldhofba került. Az I. világháborút követő béketárgyalások eredményeként a tenyészet az utódállamok közt szétosztásra került, Lengyelország, Románia és Ukrajna kapta meg azt. Ukrajna a neki járó tenyészanyagot nem vette át a lovak megszerzését Csehszlovákia és Magyarország viszont fontosnak tartotta. Az így kapott lovak a Veszprém megyei Bántapusztára kerültek. A II. világ-

háború után a fajta tenyésztése megszűnt, egyedei szétszóródtak. Az országban szétszóródott egyedeket Dr. Anghy Csaba a Fővárosi Állat és Növénykert főigazgatója gyűjtötte össze és próbálta bemutató céllal tartani munkahelyén. Ez a kis állomány jelentette a magját az Aggteleki Nemzeti Park területén található hucul tenyészetnek, melyet 1988-óta az ANPI külföldről vásárolt tenyészanyaggal is gazdagít.

A fajta jellemzése: külleme jelentősen eltér más fajtákétól, a kultúrfajtákhoz szokott szemű ember számára szokatlan a primitív fajtákra jellemző apró termet, nehéz mégis szép alakú csontos fej, húsos pofák. Kicsisége ellenére nem kelti csökött ló benyomását. A középhosszú gyakran hosszú nyakat dúsán fedi a sörény mely vastag szálú a sűrű üstökkel együtt. A hát hosszú, széles, jól izmolt, a far rövid és csapott. A szár száraz inas, a csüd fejlett szintén száraz. Marmagassága bottal mérve kancáknál 131-142 cm, méneknél 133-145 cm a farbúbmagasság valamivel nagyobb, mint a marmagasság, a kancákra különösen jellemző a túlnőttség. Lépése rövid, lábait magasra emeli. Vágtája jó, hátsó lábain könnyen emeli testét és jól ugrik. Igazán előnyös tulajdonságai a hegyes, nehéz terepen mutatkoz-

nak meg. Itt irányítás nélkül, nagy biztonsággal jut túl minden akadályon.

Színe legtöbbször őszínpej, többé-kevésbé fakó vagy egérszürke szőrökkel keverve. A gesztenyepej, de a sötétpej, a nyárifekete és a fakó gyakori. Az Aggteleki Nemzeti Parkba telepített törzsállományban az utóbbi években a sötét színárnyalatok előretörése figyelhető meg. A jegyes egyedek továbbtenyésztése nem kívánatos a fajta homogenitásának megóvása érdekében. Az egérszín az eredeti, de igen ritka, mivel a környezetbe olvadó mivolta miatt e század elejéig selektálták. Ezzel a színnel és pejjelel is mindig együtt jár a fekete hátszík, fark és sörényszín is. Igen gyakori atavisztikus a bélyeg a zebroid csíkozás a lábakon és a vállkereszt.

A Magyarországon törzstenyésztésben lévő állomány tradicionálisan tarpánhucul típusú. E típust kívánatos a további tenyésztői munka során is tisztán, uralkodó típusként fenntartani. Az Aggteleki Nemzeti Parkban tenyésztett nemesített hucul loállomány olyan nemzeti kincs, melynek fenntartása, megőrzése és továbbtenyésztése kiemelten fontos érdek.

A tenyészet egyedei jelenleg három helyen tekinthetők meg.

A *Jósvafő Táncsics út 1.* szám alatt található a méntelep, a tenyésztésben lévő ménekkel és munkalovakkal, ez egyben a központi telephelye is a tenyészetnek. Itt lehetséges lovas turisztikai szolgáltatások, lovas kocsizás, lovas szánkózás, tereplovaglás, igénybevétele. (www.anp.hu)

Az anyakancák és a nőivarú szaporulatnak a pihenőhelye egy fél-szer karámmal a *jósvafői* Gergéslápán található. Itt éjszakáznak a lovak. A pihenő környékén lévő közel 200 hektár legelőn szabadon legel a kancaménes egyben elvégezve az egykori mezőgazdasági területek természetvédelmi fenntartását is.

A méncsikók nevelése Szinpetriben a *régi TSZ istállóban* és a környezetében található legelő területeken történik.

A tenyészet fenntartásának elsődleges célja a génmegőrzés, a fajta biztonságos fenntartása, genetikai értékének megőrzése. Másodsorban a turizmus igényeinek kiszolgálása a természetvédelmi oktatáshoz, tudatformáláshoz kapcsolódó ismeretterjesztés, illetve a fajtához kapcsolódó speciális lovas kultúra ápolása, fejlesztése.

(Forrás: Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság honlapja.)